

УДК 346.14+346.9

Є.А. ТАЛИКІН, канд. юрид. наук, Східно-українській національний університет імені Володимира Даля

ПРОБЛЕМА ЄДНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ФОРМИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЇЇ СТРУКТУРИ

Ключові слова: господарська процесуальна форма, єдність, диференціація, спеціалізація, окрема процесуальна форма

Майже кожне дослідження в царині господарського процесу тим чи іншим чином стосується питання господарської процесуальної форми. Однак, розуміння цієї категорії не є сталим у науці і відрізняється широким спектром тлумачень. Найбільш вагомим чинником такого становища є складність і неоднозначність зазначеного поняття, що на фоні його актуальності та потрібності в науці втілюється в значній кількості відтінків розуміння і застосування. Присутні й суб'єктивні моменти та особливості окремих напрямків розвитку наукової думки.

Категорія «господарська процесуальна форма» має потужний методологічний потенціал, формуючи загальні засади вирішення ряду проблем господарського процесу, таких як розширення джерел процесуального права, гармонізація вітчизняного судочинства із світовими стандартами, оптимізація структури судового захисту прав та інтересів фізичних і юридичних осіб, підвищення доступності та ефективності правосуддя тощо. Тому доктрина процесуального права потребує упорядкування з метою створення логічно несуперечливої послідовної наукової бази розбудови господарського процесу в Україні.

Серед ряду проблемних аспектів категорії «господарська процесуальна форма» відзначається питання її видів. У наукових джерелах можна зустріти вказівки на множинність процесуальних форм. Фактом об'єктивної

дійсності є існування в межах господарського процесу різних правил розгляду для різних категорій справ, доцільність та ефективність яких перевірена та доведена практикою. Також не викликає сумніву відмінність порядку розгляду справ в суді першої інстанції та при перевірці судових рішень. Характеризуються стабільним комплексом особливостей і численні судові процедури (як-то забезпечення позову, призначення експертизи, укладення мирової угоди тощо). Захищаються дисертації, що містять в своїй основі ідеї щодо спеціальної або спрощеної процесуальної форми [1–3]. Разом із тим, традиційне уявлення про господарську процесуальну форму базується на визнанні її єдності. Тому питання про те, чи господарська процесуальна форма одна, чи існують її види (варіанти, модифікації) вимагає більш детального розгляду а висновки з цього приводу – конкретизації, з тим, щоби концепція господарської процесуальної форми послідовно відповідала логічним засадам побудови та була позбавлена внутрішніх суперечностей.

Господарська процесуальна форма є предметом дослідження багатьох науковців. Фундамент цього поняття сформовано працями В.М. Грошеньова, Г.В. Дуднікової, О.А. Беляневич, А.О. Латкіна, Н.О. Рассахатської, О.С. Фонової. Однак, предметні дослідження проблеми єдності господарської процесуальної форми у вітчизняній науці господарського процесу обмежуються кількома працями. Переважна більшість наукових висновків формується в теорії цивільного процесуального права, що ставить додаткове завдання перевірки їх придатності та адаптації до особливостей господарських процесуальних відносин а також пошуку власних способів вирішення наявних у сфері господарювання проблем. Отже, метою цієї статті є дослідження проблеми єдності господарської процесуальної форми.

Теза про єдність господарської процесуальної форми послідовно реалізована в науці. Такий підхід є традиційним і в інших процесуальних науках. Так, Г.В. Дудніковою обґрунтована позиція, що арбітражну процесуа-

льну форму необхідно визначити як єдиний порядок здійснення правосуддя [4, с.8]. А.О. Латкін зауважує про єдність внутрішньої та зовнішньої сторони арбітражної процесуальної форми [5, с.12]. Н.А. Громошина називає основною ідеєю єдність цивільної процесуальної форми не тільки для різних видів та категорій справ в рамках цивільного процесу, але і її єдність стосовно цивільного судочинства [6, с.292]. С.К. Загайнова з посиланням на В.М. Семенова зазначає, що ознакою процесуальної форми є єдність та обов'язковість для застосування в повному обсязі, недопустимість використання її частинами. Поза єдністю та обов'язковістю процесуальна форма втрачає всяку цінність [7, с.157, 8, с.320–323].

Разом із тим, у переважній більшості вчені не приділяють достатньої уваги узгодженню положень про єдність господарської процесуальної форми з існуванням видових чи варіативних процесуальних регламентів в її межах. Більшість доктринальних положень не містять власне розгорнутої аргументації на користь допустимості одночасного співіснування доволі суперечливих тез. Домінує підхід, заснований на констатації можливості такого поєднання без пояснення підстав для подібних висновків.

Так, Н.О. Рассахатська стверджує, що концепція одноманітності процесуальної форми передбачає модифікацію процесуальної діяльності. Залишаючись єдиним порядком здійснення правосуддя, процесуальна форма охоплює своїм змістом сукупність різних порядків, які, у свою чергу, виступають як своєрідні процесуальні форми [9, с.28]. Підтримує цю тезу і Л.М. Ніколенко [10, с.60]. Т.В. Сахнова зауважує, що специфіка судових процедур не підриває єдності цивільної процесуальної форми. Навпаки: загальні закономірності цивільної процесуальної форми викликають до життя конкретні процедури та переломлюються в них, що врівноважує алгоритм судового захисту [11, с.521]. В іншій праці цього ж автору йдеться про те, що судова процедура є окремим проявом процесуальної форми [12, с.4].

Звернемося до тих джерел, котрі містять більш розгорнуті пояснення наявної ситуації.

Окремі автори знаходять пояснення зазначеній суперечності через зміну станів єдиного явища [13, с.87]. Г.В. Дудникова вважає безспірним те, що процесуальна форма – це єдиний процесуальний порядок здійснення правосуддя. Присутність у законі порядку розгляду окремих категорій справ, відносно самостійних стадій тощо, котрі характеризуються певною процесуальною автономністю, свідчить, на її думку, про таку істотну ознаку процесуальної форми як її варіативність, тобто можливість змінюватися, відповідаючи вимогам моменту розвитку процесу, залишаючись при цьому єдиним правовим явищем. Зміна одних процесуальних дій, стадій процесу іншими є ні що інше, як зміна стану явища «процесуальна форма», а не сукупність окремих явищ (процесуальних форм) [4, с.8]. Аналогічними є погляди Н.С. Чучунової, котра говорить про модифікацію (зміну) єдиної процесуальної форми в залежності від різних факторів, як-то: порядок судочинства, предмет, форма, умови судового розгляду [14, с.23–27]. Також і К.А. Царегородцева зазначає про такі риси процесуальної форми як гнучкість та диференціація [15, с. 50]. На нашу думку, представлена ідея певною мірою придатна для доктринального обґрунтування постадійного розвитку процесу, однак не спроможна повністю охопити існування видів проваджень та судових процедур. Також, за умови констатації наявності певних станів (варіантів, модифікацій тощо), науковці не дають кваліфікації таких станів (варіантів, модифікацій тощо) і питання про їх правову природу залишається відкритим. Тому запропоновані пояснення представляються дещо неповними та вимагають конкретизації.

Окремим напрямком в процесуальній науці представлені погляди авторів, котрі говорять про існування видів господарської процесуальної форми. Хоча в переважній більшості безпосередньо термін «види господарської процесуальної форми» не застосовується, саме такі висновки є послідовним ре-

зультатом тлумачення наукових положень. Так, О.С. Фоновою обґрунтовано новий підхід до здійснення опису концепту словосполучення «процесуальна форма як предмет спрощення», яка являє собою процедуру втілення результату оптимізації засобів задоволення процесуального інтересу у спрощеному судочинстві на принципах процесуальної економії та доступності правового забезпечення спрощених процесуальних форм при забезпеченні судового контролю та запровадженні інструментів попередження процесуальних ущемлень і зловживань процесуальними правами [3, с.5]. Запропонована конструкція аргументує наявність спрощених процесуальних форм, що послідовно вказує на їх множинність: існування загальної господарської процесуальної форми та спрощених (по відношенню до неї) процесуальних форм.

Аналогічні положення доводяться російськими науковцями. Наприклад, Л.М. Мокроусовою розроблена концепція спеціальної цивільної процесуальної форми, що охоплює загальний порядок розгляду цивільних справ, що не відноситься до позовного провадження [2, с.9]. А.О. Латкін виокремлює в складі арбітражної процесуальної форми загальну та особливі (спеціальні) процесуальні форми [5, с.23]. Є.П. Кочаненко говорить про спрощене провадження в арбітражному процесі, яке може бути визначене як спеціальна процесуальна форма розгляду різноманітних категорій справ, підвідомчих арбітражному суду, в рамках позовного виду судочинства [1, с.120]. Послідовне тлумачення наведених позицій призводить до висновку про існування як мінімум двох видів галузевої процесуальної форми – загальної та спеціальної.

З подібними поглядами ми не можемо погодитися з наступних міркувань. Поділ процесуальної форми на види передбачає поділ процесуальних правил на дві групи – ті, що складають загальну процесуальну форму, та ті, що відносяться до спеціальної процесуальної форми. Між тим, зазначені групи є явно нерівноцінними, причому у межах загальної процесуальної форми поєднуються як прави-

ла, загальні для усього процесу, такі і специфічні для позовного провадження. Значна кількість процесуальних правил має значення для усіх видів проваджень, стадій та інших відокремлених алгоритмів, а не тільки для позовного провадження. Їх об'єднання з правилами позовного провадження не представляється нам теоретично обґрунтованим. Так, окремі вчені вважають, що позовна форма захисту в категоріальному відношенні збігається з такою науковою категорією як цивільна процесуальна форма [16, с.8], з чим не можна погодитися. Відбувається ототожнення позовного провадження та загальної процесуальної форми, що не може вважатися вірним з огляду на сучасний стан господарського процесу, історію його становлення та тенденції розвитку.

Господарська процесуальна форма будується на певних незмінних положеннях, які не можуть бути віднесені до того чи іншого виду і залишаються постійними величинами. В цих положеннях, котрі складають сталий компонент господарської процесуальної форми, відображається її сутнісна основа, що втілює галузеву специфіку. На думку автора, до таких загальних положень господарського процесу слід віднести наступні:

- статус господарського суду в процесуальних правовідносинах;
- загальні принципи господарського процесу;
- доказування як спосіб встановлення фактичних обставин справи;
- стадійна структура провадження;
- втілення в системі загальнообов'язкових судових актів.

У свою чергу, диференційовані процесуальні правила будуються на основі сталих положень, утворюючи в поєднанні доволі самостійні процесуальні алгоритми.

Погляди авторів, цитованих вище, не спроможні пояснити місце наявного в господарському процесі України провадження у справах про банкрутство, яке є рівнозначним до позовного провадження та не може бути кваліфіковано ні в якості спрощеної, ні в яко-

сті спеціальної процесуальної форми. Не узгоджується із викладеними позиціями і провадження по застосуванню запобіжних заходів. Коментовані погляди мають певний потенціал для пояснення наявної структури та тенденцій розвитку позовної форми захисту права, взятих в аспекті формування відокремлених порядків (проваджень). Натомість специфіка процесуальної форми окремих стадій процесу та судових процедур не відображається у запропонованих концепціях.

Отже, вважаємо суперечливим та недостатньо обґрунтованим підхід, що передбачає існування видів господарської процесуальної форми з огляду на невідповідність такої структуризації об'єктивній структурі досліджуваного явища.

Оригінальні висновки запропоновані російським вченим Н.А. Громошиною в дослідженні диференціації та уніфікації в цивільному судочинстві. «Авторське розуміння процесуальної форми не дозволяє вести мову про її диференціацію в рамках цивільного судочинства. Диференціюється, тобто поділяється цивільне судочинство та цивільний і арбітражний процеси за збереження єдності процесуальної форми» [6, с.292]. Привертає увагу обраний автором спосіб узгодження єдності та диференціації в процесі через розмежування їх об'єктів. Подібний шлях представляється конструктивним, однак обрані автором вихідні позиції вимагають більш детального аналізу з огляду на специфіку моделі господарського процесу, реалізованої в правовій системі України.

Диференціація представляє собою поділ, розчленування цілого або комплексу на окремі складові частини, форми, елементи [17, с.231]. Важливо, що отримані внаслідок процесу диференціації складові елементи мають бути якісно різнорідними [18, с.224]. В аспекті обраної нами теми наукового дослідження з огляду на наукові погляди Н.А. Громошиної питання про єдність господарської процесуальної форми отримує дещо інше звучання та кореспондує із визначенням об'єкту диференціації у господарському процесі. Інакше ка-

жучи, чи є можливою диференціація процесу або судочинства при збереженні єдності процесуальної форми?

Значною мірою відповідь на це питання залежить від тлумачення термінів. Автором вже раніше висловлювалась позиція про те, що господарський процес є найбільш широкою категорією галузевого забарвлення, що включає процесуальні норми, діяльність по їх реалізації та теоретичне обґрунтування відповідних відносин. Відповідно, господарська процесуальна форма є організаційною стороною господарського процесу, що знаходиться в діалектичній єдності з іншою стороною – змістовною [19]. В свою чергу, господарське судочинство представляється нам синонімом діяльнісного аспекту господарського процесу, тобто уособлює господарський процес в єдності двох його сторін (змістовної та формальної) на практичному рівні. До змісту поняття «господарське судочинство» не входять процесуальні норми та доктрина господарського процесуального права. Тому, звертаючись до суті процесу диференціації та її наслідків, ми приходимо до висновку, що власне безпосереднім об'єктом диференціації є саме організаційна сторона діяльності суду по розгляду та вирішенню господарських справ, тобто господарська процесуальна форма. Змістова сторона процесу розгляду та вирішення справи залишається сталою. Однак, результатом диференціації є не виокремлення видів господарської процесуальної форми, а формування її структури.

Своєрідна концепція обґрунтована І.А. Жеруолісом. На думку вченого, процесуальна форма складається із сукупності окремих процесуальних форм. Кожна стадія, навіть кожна процесуальна дія має свою процесуальну форму, оскільки один той самий зміст може втілюватися в різні зовнішні форми [20, с.69]. Безсумнівним позитивом коментованої позиції є те, що автор не ігнорує різноманітність наявних відмінностей у формі елементів процесуальної діяльності та пропонує власне пояснення цього об'єктивного факту. Однак, позиція І.А. Жеруоліса не отримала підтрим-

ки в науці, а навпаки, стала об'єктом критики. На нашу думку, викладений погляд містить в собі значний потенціал раціонального пояснення дійсної сутності процесуальних явищ.

Сучасний господарський процес є складною системою елементів різного характеру, покликаних виконувати власне призначення. Йдеться про правовий статус суб'єктів, процесуальні засоби, акти, гарантії, строки тощо. Господарська процесуальна форма організовує складне правовідношення, котре має динамічний характер, залучає значну кількість суб'єктів, характеризується розгалуженою системою інтересів і завдань. Закономірною є структуризація господарських процесуальних відносин, що призводить до формування відносно самостійних комплексів процесуальних дій.

Деталізація правил процесуальної форми обумовлює функціонально-цільову спеціалізацію окремих структурних елементів, що безпосередньо відображається на їх якійсь характеристикі. Більше того, окремі процесуальні дії характеризуються значним об'ємом вимог та детальною регламентацією вчинення, що робить їх самостійним об'єктом уваги. В тих випадках, коли процесуальна дія має важливе значення, існує тенденція до деталізації, ускладнення та концентрації процесуального матеріалу, що робить правомірним звернення до неї як до доволі самостійного компоненту структури господарської процесуальної форми. Тому справедливим буде твердження про те, що господарська процесуальна форма на сьогоднішній день має модульну будову та складається з системи певною мірою автономних комплексів процесуальних дій. Зазначені комплекси відрізняються масштабом, ступенем деталізації, місцем в системі та іншими характеристиками. Запропоноване поняття «окремі процесуальні форми» повною мірою придатне для відображення сутності названого явища.

Об'єднання процесуальних дій в комплекс відбувається на підставі спільності предмету процесуальної діяльності. Для окремих процесуальних форм характерна внутрішня узгодженість та взаємний зв'язок між діями, що

входять до їх складу. Такі окремі процесуальні форми як провадження, стадії мають нормативне підґрунтя. Разом із тим, на нашу думку, категорія «окремі процесуальні форми» знаходить свою найбільшу реалізацію в теоретичній площині. Саме наука господарського процесу аналізує та узагальнює законодавство, судову практику, доктринальні положення і на цій основі виробляє рекомендації щодо оптимальної процесуальної форми. Формування предмету наукових досліджень в розрізі окремих процесуальних форм дозволяє акцентувати увагу на тих чи інших особливостях процесуальної діяльності, виявити їх істотні риси, адекватно відобразити їх в теорії та виробити належні рекомендації щодо удосконалення законодавства та судової практики.

Доцільність виокремлення категорії «окремі процесуальні форми» як узагальнюючого доктринального поняття підтверджує наявність численних праць, автори яких звертаються до об'єктів дослідження, виокремлених в аспекті окремих процесуальних форм, наприклад: процесуальна форма вирішення справ в суді першої інстанції [5], процесуальна форма подання позову до місцевого господарського суду [21, с.188], процесуальна форма примирення сторін [22, с.101] форма судових актів [7, с.174], процесуальна форма винесення ухвали про вжиття запобіжних заходів [23, с.81], процесуальна форма доказів [24, с.32] тощо. Постанова питань подібним чином є правомірною, жодною мірою не підриває єдність господарської процесуальної форми та не призводить до виокремлення її видів. Адже окрема процесуальні форми – це лише частина господарської процесуальної форми, виокремлена на тій чи іншій підставі.

Повертаючись до ознаки єдності господарської процесуальної форми та оцінюючи її через призму структури господарської процесуальної форми, зауважимо, що першочергового значення набуває послідовне тлумачення вказаної якості. Так, в тлумачному словнику наводиться три значення слова «єдність»: 1) спільність, повна схожість; 2) цільність, згуртованість; 3) нерозривність, взаємний

зв'язок [25, с.186]. Інше видання містить наступні тлумачення: 1) тісний зв'язок, згуртованість, цілісність, неподільність; 2) поєднання в одному цілому, нерозривність зв'язку; 3) схожість, цілковита подібність; 4) спільність чого-небудь, зосередженість чогось у одному місці і т. ін. [26, с.497]. Таким чином, ознака «єдності» може тлумачитися як через внутрішні зв'язки складових елементів (цільність, згуртованість) так і через тотожність таких елементів (повна схожість, цілковита подібність). Дослідження господарської процесуальної форми з огляду на її структуру та якості складових елементів дає підстави говорити про наявність єдності в значенні цільності, згуртованості складових елементів, здатності в поєднанні утворити єдине ціле. Однак, розуміння «єдності» як тотожності та однаковості процесуальної форми для усіх категорій справ та моментів процесу не ґрунтується на об'єктивних фактах.

Отже, підсумовуючи викладене, ми приходимо до висновку про наявність доктринальної проблем, що полягає в необхідності узгодження тези про єдність господарської процесуальної форми із об'єктивною наявністю в її межах різноманітних порядків та алгоритмів. Вирішення постановленої проблеми ми вбачаємо в послідовному тлумаченні ознаки єдності в якості цільності, згуртованості складових елементів господарської процесуальної форми, здатності в поєднанні утворити єдине ціле. Єдність господарської процесуальної форми слід розуміти як таку якість, що утворюється внаслідок взаємодії та консолідації різнорідних складових елементів, що призводить до її ідентифікації як одного об'єкту. Функціонально-цільове різноманіття складових елементів є запорукою здатності до виконання наявних у господарської процесуальної форми завдань.

Ми також заперечуємо проти визнання існування видів господарської процесуальної форми в Україні з огляду на те, що тільки в сукупності усі наявні окремі процесуальні форми утворюють господарську форму як єдине цілісне явище. Визначення будь-якого проце-

суального алгоритму в якості загальної господарської процесуальної форми не ґрунтується на об'єктивних підставах. Натомість існують підстави для виокремлення в межах господарської процесуальної форми ряду положень, що складають її сталий компонент та піддаються зміні, зберігаючи галузеву специфіку.

Господарська процесуальна форма є об'єктом диференціації, в результаті якого утворюється її структура. Неоднорідність господарської процесуальної форми є підставою для виділення в її складі множинності окремих процесуальних форм. Категорія «окремі процесуальні форми» має здебільшого наукове значення та сприяє узгодженню доктринальних положень щодо єдності та уніфікації господарської процесуальної форми. Через зазначену категорію знаходить комплексне відображення сукупність особливостей окремих частин господарської процесуальної форми. Так, практична та доктринальна цінність обумовлює виокремлення процесуальних форм проваджень, стадій, судових процедур.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кочаненко Е. П. Упрощенная форма разрешения дел в арбитражном процессе Российской Федерации: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.15 / Кочаненко Евгений Петрович. – М., 2009. – 226 с.
2. Мокроусова Л. М. Порядок рассмотрения гражданских дел неискового производства как специальная гражданская процессуальная форма : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.15 / Л. М. Мокроусова. – М., 2009. – 31 с.
3. Фонова О. С. Спрощені процесуальні форми : адаптація господарського судочинства України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 / О. С. Фонова. – К., 2012. – 20 с.
4. Дудникова Г. В. Арбитражная процессуальная форма : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.15 / Дудникова Галина Викторовна. – Саратов, 2005. – 202 с.

5. Латкин А. А. Процессуальная форма разрешения дел в арбитражном суде первой инстанции: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.15 / Латкин Антон Александрович. – Самара, 2003. – 192 с.
6. Громошина Н. А. Дифференциация и унификация в гражданском судопроизводстве : дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.15 / Громошина Наталья Андреевна. – М., 2010. – 409 с.
7. Загайнова С. К. Судебные акты в гражданском и арбитражном процессе / С. К. Загайнова. – М. : Волтерс Клувер, 2007. – 400 с.
8. Семенов В. М. К вопросу о ценности советского гражданского процессуального права и гражданской процессуальной формы / Семенов В. М. // Демократия и право развитого социалистического общества : материалы Всесоюз. науч. конф. (21–23 ноября 1973 г.). – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1975. – С. 320–323.
9. Рассохатская Н. А. Гражданская процессуальная форма : учебное пособие / Рассохатская Наталья Александровна. – Саратов : СГАП, 1998. – 88 с.
10. Николенко Л. М. Перегляд судових актів у господарському судочинстві : монографія / Николенко Л. М. – Донецьк : Юго-Восток, 2013. – 491 с.
11. Сахнова Т. В. Курс гражданского процесса: теоретические начала и основные институты / Т. В. Сахнова – М. : Волтерс Клувер, 2008. – 767 с.
12. Сахнова Т. В. Судебные процедуры (о будущем цивилистического процесса) / Сахнова Т. В. // Арбитражный и гражданский процесс. – 2009. – № 3. – С. 2–5.
13. Гагаринов А. В. Взаимосвязь и взаимодействие гражданского процессуального права, гражданского процесса и гражданской процессуальной формы: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.03 / Гагаринов Александр Васильевич. – Л., 1988. – 134 с.
14. Чучунова Н. С. Дифференцированный порядок рассмотрения арбитражными судами споров, возникающих из публичных правоотношений : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. юрид. наук : 12.00.15 / Н. С. Чучунова. – М., 2007. – 35 с.
15. Царегородцева Е. А. Способы оптимизации гражданского судопроизводства: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.15 / Царегородцева Екатерина Анатольевна. – Екатеринбург, 2006. – 236 с.
16. Позовне провадження : монографія / [В. В. Комаров та ін.] ; за ред. проф. В. В. Комарова. – Х. : Право, 2011. – 552 с.
17. Сучасний словник іншомовних слів / уклад. І. О. Скопненко та Т. В. Цимбалюк. – К. : Довіра, 2006. – 789 с.
18. Великий тлумачний словник української мови / уклад. Т. В. Бусел. – К. ; Ірпінь : Перун, 2002. – 1440 с.
19. Таликін Е. А. Співвідношення понять «господарський процес» та «господарська процесуальна форма» / Таликін Е. А. // Економіка та право. – 2011. – № 3 (31). – С. 73–77.
20. Жеруолис И. А. Сущность советского гражданского процесса / Жеруолис И. А. – Вильнюс : Минтис, 1969. – 204 с.
21. Господарське процесуальне право : підручник / [О. П. Подчерковний, О. О. Квасницька, Т. В. Степанова та ін.]. – Х. : Одіссей, 2011. – 400 с.
22. Закирова Д. И. Подготовка гражданских дел к судебному разбирательству: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.15 / Закирова Динара Ильдаровна ; МГУ. – М., 2009. – 220 с.
23. Картузов М. Ю. Запобіжні заходи в господарському процесі: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.04 / Картузов Михайло Юрійович. – Одеса, 2009. – 184 с.
24. Степанова Т. В. Доказування та докази в господарському процесі України: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.04 / Степанова Тетяна Валеріївна ; Одеськ. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Одеса, 2002. – 191 с.
25. Ожегов С. И. Толковый словарь русского языка: 80 000 слов и фразеологических выражений / Ожегов С. И., Шведова Н. Ю. – 4-е изд. – М. : ООО «ИТИ Технологии», 2007. – 944 с.

26. Словник української мови : в 11 т. Т. 2 / | 1971. – 547 с.
за заг. ред. І. К. Білодіда. – К. : Наук. думка, |

Таликін Є. А. Проблема єдності господарської процесуальної форми через призму її структури / Є. А. Таликін // Форум права. – 2013. – № 3. – С. 644–651 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_3_106.pdf

Йдеться про розуміння єдності господарської процесуальної форми в контексті наявності її розгалуженої структури. Узагальнено досвід ряду теоретичних праць та на підставі загальних положень формує свій погляд на тлумачення єдності господарської процесуальної форми. Також в статті наводиться теоретичне обґрунтування доцільності використання в науці господарського процесуального права такої категорії як «окрема процесуальна форма».

***

Талыкин Е.А. Проблема единства хозяйственной процессуальной формы через призму ее структуры

Идет речь о понимании единства хозяйственной процессуальной формы в контексте наличия ее разветвленной структуры. Обобщается опыт ряда теоретических работ и на основе общих положений формируется собственный взгляд на толкование единства хозяйственной процессуальной формы. Также в статье приводится теоретическое обоснование целесообразности использования в науке хозяйственного процессуального права такой категории как «отдельная процессуальная форма».

***

Talykin E.A. The Problem of the Unity of Economic Procedural Form through the Prism of Its Structure

With the understanding of the unity of economic procedural form in the context of the availability of its branched structure are deals. The author summarizes the experience of a number of theoretical studies and on the basis of general provisions formed its own opinion on the interpretation of the economic unity of the form of action. The article also provides a theoretical rationale for the use of science in economic procedural rights such categories as «separate procedural form».

Форум права